

PROP. 3. factus) dolet de facto; indicat hoc ipso, se habuisse interpretatiue, quasi dicas implicite ac virtualiter, vel saltem habitualiter, appetitum contrarium; acque adeo se fecisse inuoluntarie, saltem secundum illam rationem turpis vel incommodi, &c. minus perspectam ob defectum cognitionis. Si vero non doleat de facto (doleat, inquam, ubi dispositionis, quæ tunc erat in voluntate) ostendit se non habuisse huiusmodi appetitum interpretatiuum: & consequenter se non fecisse inuoluntarie; sed ad summum non voluntarie; quoad hanc eandem rationem. Cæterum hæc ipsa secunda propositionis pars melius intelligitur ex dicendis de ignorantia prop. sequenti.

PROPOSITIO IX.

Factum ex ignorantia antecedente est inuoluntarium simpliciter: ex comitante non voluntarium: ex consequente autem potest esse voluntarium simpliciter.

² **E**xplicatur, & probatur simul prima pars, ex eo quod *a* ignorantia Antecedens est ea, quæ & antecedit omnem actum voluntatis; ita vt ex nullo siue expresso, siue implicito oriatur (proptereaque dicitur inuincibilis, inculpabilis, inuoluntaria) & simul antecedit opus in ratione causæ (causæ, inquam, per accidens; quia ignorantia, cum sit solum negatio; causat tantum per modum remouentis prohibens; scilicet remouentis notitiam oppositam, quæ prohiberet siue impediret opus (ita vt sit causa quod opus fiat: quatenus, vt supponitur; non fieret opus si adesset scientia opposita. *b* Exemplum est in eo, qui sagittans in feram, postquam sedulo circumspexit ne quem feriat hominem; casu occidit amicum. Hic certe quia sedulo circumspexit, inuincibiliter, & inculpabiliter, & minime voluntarie ignorat ibi esse amicum; adeoque hæc ignorantia est antecedens respectu voluntatis ipsius; hoc est, non est uolatenus volita. Deinde venator iste habet formaliter, aut virtualiter, aut saltem habitualiter volitionem renitentem occisioni amici; nam si sciret ibi esse amicum expositum sagittæ, non iaceret sagittam: & hoc bene testatur dolor, quem ex occisione percipit. Ergo hæc ignorantia est causa eius occisionis. Ergo hæc ignorantia est vere, dicto utroque capite antecedens. Et quia, vt patet, hæc ipsa occisio est simpliciter inuoluntaria; vt pote cum sine cognitione fiat; vt contra inclinationem voluntatis; estque eadem ratio de aliis similibus: consequenter factum ex ignorantia antecedente est inuoluntarium simpliciter.

b Vt in eo qui occidit amicum putans occidere feram.

c Factum ex hac ignorantia est quandoque non voluntarium præcise.

d Ignorantia comitans est respectu voluntatis antecedens, sed non respectu operis.

e Vt in eo qui ferit inimicum, putans feram.

f Quid sit ignorantia consequens item affectata, et supina?

Id tamen *c* haud impedit quin huiusmodi factum, sit quandoque etiam solummodo non voluntarium; verbi gratia, quando ita parui momenti est opus ita factum; vt qui fecit non doleat, vi voluntatis, quam actu vel habitu habebat quando faciabat (vt & dicebam prop. 8 num. 4.) quod addo; quia ex dispositione, quæ tunc erat, voluntatis expendi debet voluntarium aut inuoluntarium, vel non voluntarium, vt pro tunc; non autem ex voluntate, quæ postea suscipitur. Quod est valde notandum.

Explicatur, & probatur secunda pars, ex eo quod *d* ignorantia Comitans dicitur ea, quæ est quidem antecedens respectu voluntatis operantis, vt de altera iam dictum est: sed non est perinde antecedens respectu operis; quia scilicet non est causa eius. Hoc autem ipso intelligitur non esse causa operis; quod perinde (vt supponitur) fieret opus, quamuis adesset opposita scientia. Exemplum sit in eo, *e* qui volens configere feram, ac sedulo circumspiciens ne quem feriat hominem, configit inimicum. Ignorantia hæc vt patet, est antecedens, & inuincibilis propter adhibitam moralem diligentiam, qua vinci non potuit; & non est voluntaria, quia nec volita: ergo est, antecedens respectu voluntatis. Respectu vero operis, videlicet occisionis inimici, non est antecedens, quia non est causa eius; hoc ipso quod perinde ille occidisset, quamuis id rescuisset. Præterea hæc occisio, vt patet, non est voluntaria, vt pote nec volita; cum sine cognitione sui ipsius non potuerit esse volita: ergo est earens non voluntaria: non autem est inuoluntaria, quia non est contra inclinationem voluntatis occisionis; qui non tantum non dolet propter hoc, sed etiam lætatur. Ergo opus ex ignorantia Comitante factum est solummodo non voluntarium.

Explicatur, & probatur tertia pars, ex eo quod *f* ignorantia Consequens est ea, quæ consequitur aliquæ voluntatis actum, quo directe siue explicite, vt indirecte siue implicite, & in confuso volita est: proptereaque est voluntaria, vincibilis & culpabilis: qualis foret in eo qui nollet interesse sacro ne ieiunia indicta audiret; & ita liberius indulgeret genio. Nam in eo casu ignorantia ieiunij esset volita, non tantum in volitione absentia a sacro; id est, indirecte, & implicite; sed etiam directe & expresso actu, quo ille vult ne scire ieiunij; ideo enim vult abesse a sacro. Et huiusmodi ignorantia dicitur affectata. Alia quippe est ignorantia Consequens, quæ non sic est affectata; quæ videlicet tantum indirecte & implicite volita est: vt cum aliquis, licet non actu expresso velit ignorare, omittit nihilominus conuenientem noti-